

Sygn. akt II KS 3/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Anna Janczak

w sprawie **A. K.**,
oskarżonego z art. 209 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 21 kwietnia 2021 r.,
skargi w trybie art. 539a § 1 k.p.k.,
wniesionej przez obrońcę oskarżonego
od wyroku Sądu Okręgowego w S.
z dnia 2 grudnia 2020 r., sygn. akt II Ka (...),
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w S.
z dnia 30 lipca 2020 r., sygn. akt II K (...), i przekazującego sprawę do ponownego
rozpoznania

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

UZASADNIENIE

A. K. został oskarżony o to, że w okresie od dnia 25 stycznia 2019 roku do dnia 5 grudnia 2019 roku, w miejscowości T., gm. W., pow. s., woj. [...], będąc zobowiązany na mocy ustawy oraz na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w S., sygn. akt I 1C (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego w S., sygn. akt I 1C (...), do płacenia alimentów na rzecz dzieci J. K. i K. K., reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego, tj. matkę A. K., uchylał się od wykonania tych obowiązków, doprowadzając tym samym do powstania zaległości alimentacyjnej, przekraczającej równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, tj. występku z art. 209 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 30 lipca 2020 r., sygn. akt II K (...), na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. umorzył postępowanie o ww. przestępstwo, uznając że zostało ono dokonane w okresie od 6 lipca 2019 r. do 5 grudnia 2019 r.

Od tego wyroku apelację wniosła oskarżycielka posiłkowa, która – podnosząc zarzuty obrazy prawa materialnego (art. 115 § 2 k.k.) oraz błędów w ustaleniach faktycznych – wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i skazanie A. K. za popełnienie zarzucanego mu występuku.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 2 grudnia 2020 r., sygn. akt II Ka (...), uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Od tego wyroku skargę w trybie art. 539a § 1 k.p.k. wniósł obrońca oskarżonego, który podniósł zarzut „naruszenia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania pomimo iż w powyższym postępowaniu uzupełnienie materiału dowodowego nie wymagało przeprowadzenia przewodu na nowo w całości, a zebrany w sprawie dowody nie uzasadnia skazania oskarżonego”. Na podstawie tak sformułowanego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, zgodnie z którym „możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określona w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k.” (*uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSNKW 2018/11/73; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2020 r., III KS 17/20, LEX nr 3159878*).

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje, że Sąd ten wprawdzie jako podstawę uchylenia wyroku Sądu *meriti* wskazał na art. 454 § 1 k.p.k., akcentując treść tego przepisu w kontekście uznania za zasadny podniesiony w apelacji zarzut obrazy art. 115 § 2 k.k. (pkt 3.1 uzasadnienia wyroku Sądu *ad quem*), jednak w dalszej części swych rozważań uznał trafność zarzutu błędów w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, w zakresie okoliczności dotyczących czerpania przez pokrzywdzoną korzyści z ziemi uprawnej oraz korzystania z domu mieszkalnego (pkt 3.2 uzasadnienia). Treść zapytań prawnych i wskazań co do dalszego postępowania wskazuje również na szereg zagadnień faktycznych dotyczących sytuacji oskarżonego (okres jego niezdolności do pracy w 2019 r., wykształcenie i kwalifikacje zawodowe, powody, dla których nie podjął on zatrudnienia), które – w przekonaniu Sądu odwoławczego – powinny zostać ustalone. Powyższe okoliczności, mają znaczenie dla kwestii poziomu społecznej szkodliwości czynu w świetle jej kwantyfikatorów, określonych w art. 115

§ 2 k.k. – zarówno o charakterze przedmiotowym (sposób i okoliczności popełnienia czynu, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody), jak i podmiotowym (motywacja sprawcy). Sąd odwoławczy dostrzegając ww. braki powinien był zatem najpierw dokonać w postępowaniu odwoławczym uzupełnienia materiału dowodowego, a dopiero po dokonaniu stosownych czynności dowodowych zweryfikować dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę społecznej szkodliwości czynu zarzucanego oskarżonemu. Wyrażone przez Sąd drugiej instancji stanowisko co do wadliwości tej oceny w świetle dostrzeżonych braków w materiale dowodowym i wadliwych ustaleń faktycznych jawi się jako przedwczesne i jednocześnie sprzeczne ze stwierdzonym drugim z uchybień. Sam Sąd *ad quem* dostrzegł zresztą wadliwość podnoszenia w środku odwoławczym jednocześnie zarzutu obrazy prawa materialnego i błędu w ustaleniach faktycznych (pkt 3.2 uzasadnienia). Z tego względu brak było podstaw do wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym na podstawie art. 454 § 1 k.p.k., albowiem materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwalał na dokonanie kompleksowej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu a tym samym i jej weryfikacji, w tym stwierdzenia, że poziom karygodności czynu był – wbrew stanowisku Sadu *meriti* – większy niż znikomy, co uzasadniałoby skazanie A.K. za zarzucany mu występki i zastosowanie na etapie postępowania odwoławczego art. 454 § 1 k.p.k.

Wobec braku wskazania przez Sąd *ad quem* innych okoliczności, jak tylko zastosowanie art. 454 § 1 k.p.k., co w świetle powyższych rozważań było wadliwe, należało stwierdzić, że Sąd ten dopuścił się obrazy art. 437 § 2 k.p.k., co implikowało konieczność uchylenia wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy w S., ponownie procedując w sprawie, dokona rzetelnej kontroli odwoławczej, dokonując w razie potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego, a następnie przeanalizuje zasadność apelacji w kontekście zarzutu obrazy art. 115 § 2 k.k.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku, natomiast o zwrocie opłaty od skargi, o której mowa w art. 539 f k.p.k. w zw. z art. 527 § 1 k.p.k., nie orzeczono, albowiem – błędnie – Sąd Okręgowy nie wezwał do jej uiszczenia wnoszącego skargę.

